

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

от протокол № 12

от дистанционното заседание чрез видеоконферентна връзка на
Пленума на Висшия съдебен съвет,
проведено на 24 юни 2021 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ТОЧКИ

40. ОТНОСНО: Разглеждане решение на работната група (сформирана по Протокол № 26/22.10.2020 г. на Пленума на ВСС), взето на извънредно заседание на 18.06.2021 г. във връзка с организацията на работата в съдилищата за въвеждане на електронно правосъдие, съгласно промените в устройствения закон, в сила от 01.07.2021 г. и в процесуалните закони, в сила от 30.06.2021 г. (обн. ДВ, бр. 110/2020 г.)

ПЛЕНУМЪТ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
РЕШИ:

40.1. На основание чл. 30, ал. 2, т. 20 във връзка с т. 18 от ЗСВ приема решението на работната група (сформирана по Протокол № 26/22.10.2020 г. на Пленума на ВСС), взето на извънредно заседание на 18.06.2021 г. във връзка с организацията на работата в съдилищата за въвеждането на електронно правосъдие, съгласно промените в устройствения закон, в сила от 01.07.2021 г. и в процесуалните закони, в сила от 30.06.2021 г. (обн. ДВ, бр. 110/2020 г.), както следва:

40.1.1. Делата, които са образувани в съдилищата в старите деловодни системи (преди внедряването на Единната информационна система на съдилищата – ЕИСС), се довършват в тези системи и съдебните актове се въвеждат в тях по досегашния ред.

В случаите, когато съдебното производство, в частност – наказателното производство, е образувано пред съответния инстанционен съд по новата деловодна система – ЕИСС, съдебният акт, освен на хартиен носител, подписан със саморъчни подписи на съдебния състав, се изготвя и

въвежда в ЕИСС като електронен документ, подписан с квалифициран електронен подпис (КЕП), което има само оповестително действие, но не е форма за действителност на съдебния акт.

Форма за действителност на акта има саморъчно подписаният от съдебния състав на хартиен носител съдебен акт.

40.1.2. По новообразуваните след 30.06.2021 г. електронни дела в ЕИСС от първата до последната инстанция, процесуалните действия ще се извършват в електронна форма за действителност, а съдебните актове ще бъдат изготвяни като електронни документи, подписвани с КЕП.

40.2. Решението на Пленума на ВСС, заедно със становището на Наказателна колегия на ВКС с вх. № ВСС-9569/21.06.2021 г., да се изпратят на всички съдилища, пред които се образуват и разглеждат наказателни дела, за съобразяване организацията на работа в тях и да се публикува на интернет страницата на Висшия съдебен съвет.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВАЩИ: /п/ Лозан Панов
и Боян Магдалинчев

Вярно с оригинала
Гл. специалист:

В. Тесовска

BT/

СТАНОВИЩЕ НА НК НА ВКС

Относно: експлоатация на ЕИСС по отношение на всички наказателни дела във ВКС (по т. 5 от дневния ред на заседанието на СК на ВСС, насрочено за 22.06.2021 г. от 9:30 ч.).

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ НА ВСС,

С настоящото изложение изразяваме изключителната си загриженост по повод даденото от някои членове на СК на ВСС тълкуване на измененията и допълненията в НПК в смисъл, че считано от 30.06.2021 г. наказателните дела във ВКС съществуват единствено в електронна форма. Подобно тълкуване ще обуслови неконтролируем хаос в правораздаването по наказателни дела, ще доведе до крайно тежки последици за страните по делата и не на последно място – до негативен обществен отзвук.

Новите разпоредби на чл. 33, ал. 7 и 8, чл. 55, ал. 1, изр. последно, чл. 75, чл. 79, чл. 82, ал. 1, чл. 87, ал. 1, чл. 90, ал. 1, чл. 99, ал. 1, чл. 149, ал. 3, чл. 178, ал. 8 – 10, чл. 180, ал. 8 и 9, чл. 209, ал. 2, чл. 247, чл. 247а, чл. 310, ал. 1, чл. 311, ал. 2, чл. 320, чл. 322, чл. 340, ал. 2, чл. 350, ал. 3 и 4, чл. 351, ал. 3 и 4, чл. 375 от НПК са обнародвани с ДВ, бр. 110/29.10.2020 г. и на тях законодателят е придал важно значение за влизане в сила 6 месеца след публикуването им, т. е. от 30.06.2021 г. В измененията и допълненията на НПК няма нито една норма, която изрично да отменя досегашната задължителна писмена форма на съдебните актове, включително актовете на ВКС. С предвидените законодателни промени се въвежда допълнителна възможност за осъществяване на процесуални действия и в електронна форма, което е ясно видно от съдържанието на измененията и допълненията.

Само на пръв поглед, разглеждани самостоятелно и изолирано от контекста на останалите промени, измененията на чл. 33, ал. 7 и 8 и на чл. 310, ал. 1 от НПК биха могли да се интерпретират като изискване всички съдебни актове по наказателни дела да се изготвят като електронен документ в ЕИСС и да се подписват с квалифициран електронен подпис (КЕП). Изводът, че всички съдебни актове, постановени на 30.06.2021 г. и след тази дата, следва да бъдат само и единствено в електронна форма като електронен документ, чийто „живот“ е неразривно свързан с ЕИСС, е резултат на неправилно буквалистично тълкуване.

Редакциите на чл. 33, ал. 7 и 8, на чл. 310, ал. 1 от НПК са въведени с преходна разпоредба на ГПК, но в този процесуален закон липсват изисквания, аналогични с новите наказателнопроцесуални разпоредби. И след 30.06.2021 г. съдебните решения по гражданските дела ще бъдат постановявани на хартиен носител, като законодателят

е предвидил само възможност – по съдийска преценка – делото да се води по друг начин. Законодателят не е бил така привидно категоричен да задължава всички актове да са в електронна форма, пропускайки с преходна разпоредба да доизясни законодателната си воля. Това е логично следствие от обстоятелството, че промените в НПК са въведени в нарушение на чл. 35, ал. 1 от Указ № 883 от 24.04.1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове – самите промени в НПК са в заключителна разпоредба, чрез която по принцип се придава обратна сила на акта, отлага се неговото действие или то се ограничава за част от територията на страната.

Абсолютно недопустимо е във връзка с въвеждането на т. н. „електронно правосъдие“ да се допусне практика в едни и същи съдебни органи за гражданските и търговските производства да важат едни правила, а за наказателните други, и то по-рестриктивни. Това би довело до хаос в наказателното правораздаване, особено с оглед положението, че към настоящия момент за наказателните производства дори няма постановени правила за достъп в ЕПЕП. (В Правилата за достъп до електронни съдебни дела в ЕПЕП, утвърдени с решение на ВСС по протокол № 10/25.02.2016 г., наказателните съдебни дела не са включени. Затова поради липсваща регулация към настоящия момент не следва да се предоставя такъв достъп). Освен това, известна е и спецификата на наказателните производства, които не се изчерпват само със съдебната фаза, а включват и досъдебно производство – дейност, осъществявана от прокурори и полицаи и др. разследващи органи, по отношение на която не се разпростират изискванията за електронна среда.

НПК е закон, който регламентира реда на провеждане на наказателните производства. Неговите разпоредби следва да се тълкуват последователно, във взаимна връзка, съобразно утвърдените метод и начини на тълкуване. Затова горните разпоредби следва да бъдат съобразени с останалите разпоредби, приети със същия законодателен акт, със систематичното им място в кодекса, а така също и с обществените условия, породили новите промени.

Тези обществени условия налагат преминаването на съдебната система към електронна форма на правосъдие. Последното се урежда от общия устройствен закон на съдебната власт – ЗСВ и с други подзаконови нормативни актове (наредби приети от ВСС), с други нормативни актове, регламентиращи електронния документ. Новите промени, в сила от 30.06.2021 г., очевидно целят съобразяване на работата на съдилищата с приетата от ВСС единна информационна система (ЕИСС). Затова и с новия чл. 247а, ал. 1 от НПК (ДВ, бр. 110/2020 г.) изрично се предвижда, че електронно дело се образува в ЕИСС едва с поставяне на началото на съдебното производство като самостоятелна фаза от наказателния процес, а не с образуване на отделно съдебно дело пред конкретен съд (текстът е огледаден на чл. 360з от ЗСВ).

Касае се до новообразувани електронни дела само в първата инстанция, защото пренасянето на спора в следваща инстанция не означава нов спор, не поставя ново начало на делото, а е само пореден стадий в развитието на едно и също дело.

Законодателят е предвидил кога се поставя началото на съдебното производство – с извършването на първото релевантно процесуално действие в съдебната фаза, като съгласно разпоредбите на глава XIX „Предаване на съд и подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“ това процесуално действие може да бъде: внасянето на обвинителен акт в съда (заедно с писмените материали от досъдебното производство), подаване на тѣжба по дела от частен характер, внасяне на предложение от прокуратурата за разглеждане на делото по диференцирана процедура - по аргумент от чл. 242, ал. 1 от НПК за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание; предложение за споразумение за решаване на делото; провеждане на несъщинско наказателно производство по предложение от съответен орган на прокуратурата или по искане от осъдения за възобновяване на приключило наказателно производство; по искане за реабилитация на осъден; по предложение за налагане на принудителни медицински мерки по чл. 89 и сл. от НК; по предложение за предсрочно освобождаване на осъден; по предложение за замяна на режима за изтѣрпяване на наказанието лишаване от свобода и др. по глава XXXV от НПК.

До образуване на електронно дело в ЕИСС, всички останали висящи наказателни производства следва да бъдат довършвани по досегашния ред. След като са материализирани на хартиен носител, а не са в електронна среда (като електронно дело), всички съдопроизводствени действия, включително и съдебните актове следва да бъдат постановявани на хартиен носител и да носят саморѣчните подписи на съдебния състав. По дела, които са образувани и се водят в материална хартиена форма, на хартиен носител, оригиналът на съответните документи е хартиеният носител. Електронният документ може да съществува само в електронна среда, в система, съдържаща необходимата база от данни, до която имат достѣп всички участници в процеса. Когато не е образувано електронно дело още в самото начало на производството, съдебните актове по чл. 33 от НПК, включително и присѣдите, не могат да имат друга форма, различна от формата, по която се провежда съответното наказателно производство.

Недопустимо е процесуално изготвените документи в съдебната фаза от наказателното производство да имат различна форма – в едната си част делото да бъде на хартиен носител, а само съдебните актове (вкл. и присѣдите) да бъдат в електронна среда или пък при писмена форма на първоинстанционното съдебно производство въззивното или касационното да бъдат в електронна форма. Това би разкъсало единството на наказателното производство и би направило невъзможно запознаването

на страните с делото – те нямат достъп до ЕИСС. Недопустимо е и между кориците на картеното дело да липсва постановената присъда на картен носител, носеща саморъчните подписи на съдебния състав, а документът да бъде подменен с принтиран електронен вариант на въведена в ЕИСС присъда – копие на електронния документ. Липсата на саморъчно подписан съдебен акт по картено дело представлява съществено процесуално нарушение по чл. 348, ал. 3, т. 2 от НПК.

Не е спорно, че до 30.06.2021 г., от когато се предвижда да започне образуването на първите електронни дела, ЕИСС има характер само на интелигентна деловодна система, в която се въвеждат определени данни за вече образувани по досегашния правен ред картени дела. При липса на образувано от първоинстанционния съд електронно дело, съдилищата ще въвеждат в ЕИСС новопостъпили пред тях съдебни картени дела и ЕИСС отново ще има ролята на деловодна система за тях. Когато делото в съответен съд е въведено в друга електронна среда (АСУД и др.), всички деловодни действия следва да бъдат приключени в същата среда, а крайните съдебни актове се визуализират в ЕПЕП чрез тези системи. ЕИСС би могла да започне да изпълнява същинската си роля, за която е създадена, едва по отношение на новите електронни дела, чието образуване е предстоящо, считано от 30.06.2021 г.

Всички висящи наказателни производства, по които делата са на картен носител, следва да бъдат привключени по досегашния ред, като съдебните протоколи и съдебните актове следва да бъдат на картен носител със саморъчни подписи на длъжностните лица, които са ги изготвили – като форма за действителност. Предвид създадената смесена система – за паралелно съществуване на картени дела и на електронни дела, съдилищата следва да въвеждат след 30.06.2021 г. данни по картените дела в ЕИСС само за деловодни нужди, но не и като процесуални документи със задължителна електронна форма за валидност. Специално отново наблюдаме на обстоятелството, че участващите в наказателното производство процесуални страни нямат достъп до ЕИСС и следователно, техните права биха били сериозно накърнени (като например: не могат да се запознаят с електронните документи). Нарушаването на процесуалните права на някоя от страните също представлява основание за отмяна на съдебния акт и връщане на делото за отстраняване на нарушението (по аргумент от чл. 348, ал. 3, т. 1 от НПК).

В подкрепа на горния извод е и фактът, че към настоящия момент в Правилника за администрацията на ВКС, Правилата за образуването и случайното разпределение на делата във ВКС, Правилата за достъп до електронни дела в ЕПЕП и др. не са предвидени съответните изменения.

Напълно е неприемлива идеята в електронна среда да се въведат и образуват във ВКС преди 1.06.2021 г. наказателни дела, както и актовете по тях. По отношение на тези дела, доколкото не са образувани като електронни, е меродавен хартиеният формат на делото и липсват каквито и да е основания допълнително да се усложнява дейността на съдиите и съдебните служители, като се изисква и тези дейности да се дублират освен в досега прилаганата деловодна система, и в ЕИСС. В Методическите указания на ВСС, раздел VI „Преходен период“, не се предвижда миграция на дела от съществуващите информационни системи към ЕИСС, поради което в преходния период делата се управляват паралелно по старите системи и ЕИСС. „Паралелно“ управление означава, че конкретното дело се управлява от системата, в която първоначално е било въведено, а не че се създава задължение за дублиране и двойно отразяване едновременно и в двете системи.

На практика в тежест на съдиите самоцелно се възлагат нови и нови задължения, които в огромната си част са от техническо естество. Вменяването на ненужни дейности от чисто техническо естество, за които е абсолютно ненужно подписването с КЕП, и то в период, когато активно се постановяват съдебни актове, може само да наруши сериозно правораздавателната дейност на съдиите от НК и да породи затруднения и забавяне при администрирането на делата. Във връзка с последното следва да се посочи, че необходимостта от подписване с КЕП (макар и в редица случаи ненужно) изключва възможността от извършване на част от чисто деловодната дейност от съдебните служители, а налага това да се осъществява само от съдиите, доколкото възможността за предоставяне на КЕП на друго лице, освен на неговия титуляр, е противозаконна. Необходимостта да се избягва разминаването в датите на генерирания в ЕИСС съдебен акт и реално подписания от всички членове на съдебния състав окончателен такъв (за ВКС) ще затормози съдиите особено в летния период, когато освен че от тях се изисква изписване на обявените за решаване дела, те би следвало да имат възможност да ползват и годишния си платен отпуск в периода на съдебната ваканция.

Дейността както на съдиите, така и на съдебните служители от ВКС, допълнително се усложнява от обстоятелството, че ЕИСС е разработена като система за работа на съдилищата от първа и въззивна инстанция, но не и за Върховния касационен съд. Това наложи все още неприключило допълнително доработване въз основа на няколко заявки към изпълнителя „ИО“ АД, което води до невъзможност за пълноценно използване на системата и след влизане в сила на измененията в НПК, считано от 30.06.2021 г. Идеята за въвеждане на всички приключващи във ВКС дела, независимо от датата на образуването им, преди пълното привеждане на системата в съответствие с нуждите на съда, ще създаде още по-големи затруднения, както и сериозна опасност от нежелани грешни въвеждания на електронни документи, за

генерирането на които не съществува законово изискване. Вместо да подпомага и улеснява осъществяването на съдийските функции и гражданите, такова изискване ще провокира хаос в ритъма на работа, забавяния, разминавания в дати на актовете и неяснота относно сроковете в процеса. Като резултат всичко това неизбежно ще рефлектира отрицателно върху гражданите, което не следва да се допуска.

**ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС
И РЪКОВОДИТЕЛ НА НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ:
(ГАЛИНА ЗАХАРОВА)**